
FOLKETINGET

BAGGRUNDSNOTAT TIL PRÆSIDIETS KONFERENCE

DEN 23. OG
24. JANUAR 2017

**BAGGRUNDSNOTAT TIL
PRÆSIDIETS KONFERENCE
DEN 23. OG 24. JANUAR 2017**

BAGGRUND

Præsidiets har besluttet, at der til Præsidiets konferencen om arbejdsformer mm. den 23. og 24. januar 2017 skal udarbejdes et baggrundsnotat om udvalgte, konkrete emner.

Baggrundsnotatet, som er udarbejdet af Folketingets Administration, er ikke som sådan målrettet konferencens temaer, men notatet kan indgå som inspiration for konferencens deltagere.

OVERSIGT

1. Undersøgelsesformer
2. Hasteforespørgsler
3. Spørgetime med statsministeren
4. God orden og værdighed i Folketingssalen
5. Folketingets og folketingsmedlemmernes omdømme og agtelse
6. Samråd
7. Adgang til foretræde for udvalg
8. Udvalgsstruktur
9. Ministeriernes høringsfrister i forbindelse med lovudkast
10. Hastebehandling af lovforslag m.m.
11. Normer for politiske forlig
12. Udvalgenes overvågning og evaluering af love
13. Borgerdrevne beslutningsforslag
14. Udenrigspolitik i Folketinget
15. EU-politik i Folketinget
16. Folketingets brug af sociale medier i folketingsarbejdet
17. Det postfaktuelle samfund
18. Udviklingen i folketingsarbejdet (tabeller)

1. UNDERSØGELSESFORMER

Siden 1999, hvor lov om undersøgelseskommissioner blev vedtaget, har der været nedsat i alt otte kommissionsundersøgelser efter loven.

Der har været rejst kritik i offentligheden af ordningen med undersøgelseskommissioner – bl.a. med hensyn til undersøgelsesernes omfang, varighed og omkostningsniveau.

Kommissionernes varighed og omkostningsniveau:

Farum-kommissionen	8 år og 8 mdr.	Ca. 62 mio. kr.
Dan Lyng-kommissionen	3 år	Ca. 11 mio. kr.
Skattefradragskommissionen	2 år og 3 mdr.	Ca. 20 mio. kr.
Blekingegade-kommissionen	3 år og 8 mdr.	Ca. 20 mio. kr.
Statsløsekommissionen	4 år	Ca. 46 mio. kr.
Skattesagskommissionen	2 år og 8 mdr.	Ca. 28 mio. kr.
Irak- og Afghanistankommissionen	Nedlagt efter 2 år og 8 mdr.	Ca. 24 mio. kr.

Oversigten medtager ikke Tibet-kommissionen, som fortsat er i gang med undersøgelsen. Herudover kan PET-kommissionen nævnes, som blev nedsat ved en særlig lov. Dens arbejde varede 9 år og 10 måneder, og omkostningerne beløb sig til ca. 78 mio. kr.

Justitsministeren har bl.a. på den baggrund i efteråret 2016 nedsat et udvalg under ledelse af højesteretsdommer, dr.jur. Jens Peter Christensen til at foretage en erfaringsopsamling fra de hidtidige undersøgelseskommissioner og overveje, om der er behov for ændringer af denne undersøgelsesform.

Folketinget har drøftet, om der bør indføres en form for undersøgelse af offentlige sager, som kan være et hurtigere, enklere, billigere og mere politisk fokuseret alternativ til at nedsætte en undersøgelseskommission. En sådan undersøgelsesform kan f.eks. anvendes til sager, der er for omfattende eller for principielt væsentlige til, at et samråd er tilstrækkeligt. Omvendt må sagen ikke være så kompleks, at en undersøgelseskommission er nødvendig. Folketinget har bl.a. overvejet, om en sådan undersøgelsesform kan indføres i Folketingets eget regi, f.eks. i en form, hvor Folketingets medlemmer selv har mulighed for at medvirke ved udspørgning af involverede personer.

Det vil især være en udfordring at indrette en ordning for udspørgning af embedsmænd og andre offentligt ansatte i Folketingets regi på en måde, hvor man på den ene side får de relevante oplysninger frem og på den anden side varetager det fornødne hensyn til de pågældendes retssikkerhed og loyalitetsforhold over for deres ministre. Og dette samtidig med at man respekterer det almindelige princip om, at embedsmænd står til ansvar over for deres minister, mens ministeren står til ansvar over for Folketinget.

Folketingets formand har på vegne af Udvalget for Forretningsordenen i brev af 7. oktober 2016 tilkendegivet over for justitsministeren, at der er et ønske i Udvalget for Forretningsordenen om at fastholde, at også spørgsmålet om andre former for undersøgelse af offentlige sager, herunder parlamentariske undersøgelser, bør undersøges nærmere.

2. HASTEFORESPØRGSLER

Ønsker folketingsmedlemmer en særlig hurtig debat om et aktuelt emne, kan det ske i form af en hasteforespørgsel, som formanden på baggrund af partigruppernes indstilling og efter aftale med ministeren søger at gennemføre på kort tid. En hasteforespørgsel afvikles den førstkommende onsdag kl. 13, hvis anmodningen er modtaget i Lovsekretariatet senest kl. 14 den fjerde hverdag forinden. Anmodningen skal støttes af en bredere kreds af folketingsgrupper.

På grund af den korte forberedelsestid og af hensyn til den øvrige dagsorden i salen skal en hasteforespørgsel afvikles inden for 2 timer. Der er derfor mindre tid til rådighed for de enkelte ordførere og ministre end ved en almindelig forespørgsel.

I folketingsåret 2014-15 afviklede Folketinget tre hasteforespørgsler, og i folketingsåret 2015-16 afviklede Folketinget otte hasteforespørgsler. I dette folketingsår (frem til jul) har der været afviklet tre hasteforespørgsler.

3. SPØRGETIMEN MED STATSMINISTEREN

Spørgetimen med statsministeren med spørgsmål til umiddelbar besvarelse blev indført i folketingsåret 2012-13. Spørgetimen bliver som udgangspunkt afholdt hver anden tirsdag i mødeperioden. Det er kun statsministeren, der besvarer spørgsmål i spørgetimen, og det er kun lederne af partierne uden for regeringen, der har adgang til at stille spørgsmål.

I modsætning til Folketingets spørgetid om onsdagen kender statsministeren ikke spørgsmålene til spørgetimen på forhånd. Meningen er at undgå mere tekniske spørgsmål, som statsministeren ikke har mulighed for at besvare uden et oplæg fra embedsmænd, og at få en mere direkte politisk præget debat om brede emner.

Spørgetimen med statsministeren afløste den tidligere spørgetime med uforberedte spørgsmål til ministre, der blev afholdt om onsdagen. Under den tidligere spørgetime meddelte Statsministeriet om tirsdagen, hvilke to ministre der deltog i spørgetimen. Medlemmer havde som udgangspunkt mulighed for at stille ét spørgsmål til en af ministre. Hvis der var flere spørgere, end spørgetiden tillod, kunne formanden udvide tidsrammen for spørgetimen, men i de fleste tilfælde foretog formanden i stedet en udvælgelse mellem spørgerne.

4. RO OG ORDEN VED MØDER I FOLKETINGSSALEN

Ordensregler for møderne i Folketingssalen fremgår af Folketingets forretningsorden og Præsidiets praksis. I forretningsordenen står, at ”formanden leder forhandlingerne i Tinget og sørger for opretholdelse af god orden og en værdig forhandlingsform” (§ 4, stk. 2).

Tiltaleformer

Efter forretningsordenens § 26 er det ikke tilladt at tiltale nogen ”direkte” under forhandlingerne i Folketingssalen. Medlemmer benævnes hr. eller fru med tilføjelse af deres navn. Ministre tiltales med ministertitel. Der er fast praksis for, at formanden påtaler medlemmers brug af direkte tiltale, uanset om det skyldes en forglemmelse.

At formanden sørger for at opretholde god orden under debatterne i Folketingssalen hænger sammen med ønsket om, at forhandlingerne og drøftelserne skal foregå i værdighed og med respekt for Folketinget som institution.

Tiltaleformerne hr. og fru har været anvendt som et redskab til at huske ikke at gøre forhandlingerne personlige. Formanden påtales det også, hvis en taler henviser til andre medlemmers private forhold.

Brug af mobiltelefon, sociale medier osv.

Udgangspunktet for brugen af f.eks. mobiltelefon, sociale medier m.v. er, at det ikke må forstyrre eller genere forhandlingerne og andre medlemmer. Man må ikke tale i telefon i Folketingssalen, og alle elektroniske enheder skal være lydløse. Det accepteres, at medlemmer tager billeder af andre medlemmer og af afstemningstavler m.v., når det foregår med respekt for kollegerne, og uden at en taler føler sig generet heraf.

Påklædning og rekvisitter

Under hensyn til Folketingets værdighed som landets lovgivende forsamling er der praksis for, at formanden kan påtale påklædning i Folketingssalen, f.eks. hvis nogen har nissehue eller badeshorts på eller formidler politiske budskaber med sit tøj eller med rekvisitter. Det er med til at sikre, at forhandlingerne i salen føres gennem det talte ord fra talerstolen eller medlemmets plads i salen.

5. FOLKETINGETS OG FOLKETINGSMEDLEMMERNES OMDØMME OG AGTELSE

Den dalende tillid til politikerne eller politikerleden, som den også kaldes, dukker ofte op som et tema i offentligheden.

Kommunikationsbureauet Radius Kommunikation udgiver hvert år en undersøgelse af den generelle tillid til 20 udvalgte faggrupper, og hvert år opnår politikerne en bundplacering sammen med journalister og bilforhandlere.

Resultatet af den undersøgelse kaster et fast mønster af historier af sig i diverse medier. Politikere, især Folketingets formand og medlemmer af Præsidiet, bliver spurgt om årsagen, og hvad der kan gøres ved det. Det samme bliver kommentatorer og eksperter.

Udviklingen i tilliden til politikerne er grundigt undersøgt og forsøgt forklaret i bogen "Fra krisevalg til jordskredsvalg - Vælgere på vandring 2011-2015". I to af kapitlerne går valgforsker Jørgen Goul Andersen tæt på fænomenet og kommer med forklaringer på, hvad der kan ligge bag de udsving i tilliden, som har kunnet måles fra 1971 til 2015.

Det spørgsmål, der har været målt på i alle valgundersøgelser siden 1971, er, om man kan have tillid til, at politikerne træffer de rigtige beslutninger.

Jørgen Goul Andersen tager mange af de forklaringer op, som har været givet i artikler om politikerlede, og ser på, om de har noget på sig. F.eks. ser han på, om udsving i tilliden kan kobles op på nogle af de større personsager, der har været i nyere tider. Og om tilliden kan forklares med fænomenerne kontraktpolitik og løftebrud.

Jørgen Goul Andersen påviser et markant fald i tilliden til politikerne siden 2010. Han kalder det lidt af et epokeskifte. For ordet politikerlede gik ud af brug i 1990'erne og 00'erne, men er vendt tilbage. Perioden 2010-2015 har været en periode med meget lav politisk tillid. Det er ikke en mistillid, der sætter spørgsmålstegn ved politiske strukturer og demokratiske institutioner, kun ved politikerne og deres gerninger.

Jørgen Goul Andersens hovedkonklusion er, at konjunkturer og mistillid følges ad. En økonomisk krise og de "ubehagelige" politiske beslutninger, der bliver truffet under en krise, slider på den politiske troværdighed. Endvidere peger han på, at social og økonomisk utryghed har betydning for mistilliden.

Til gengæld nedtoner han de faktorer, som især politiske kommentatorer peger på, nemlig skandalesager i medierne, løftebrud, osv. Skandalesagerne påvirker tilliden til enkeltpersonerne voldsomt, men tilliden til politikerne generelt og til deres beslutninger er svære at forbinde med enkeltsagerne. Tilliden er lettere at forbinde med politikens indhold.

6. SAMRÅD

Udvalgenes møder er en stor del af tiden optaget af samråd. Der stilles hvert år mange hundrede samrådsspørgsmål til ministre gennem Folketingets udvalg, og langt de fleste udvalgsmedlemmer ønsker deres samrådsspørgsmål besvaret i åbne samråd, der tv-transmitteres på Folketingets tv-kanal.

Udvalget for Forretningsordenen fastslog i beretning nr. 12 (folketingsåret 2014-15), "at samråd er et værdifuldt og vigtigt redskab for Folketingets udvalg, som giver medlemmer indsigt i et emne og styrker muligheden for at føre kontrol med regeringen". Men selv om samråd fungerer godt som parlamentarisk redskab, skaber planlægningen og afviklingen af samrådene indimellem praktiske og politiske udfordringer.

Samrådenes aktualitet

Hvis et samråd skal opleves som aktuelt - og dermed politisk interessant for udvalgenes medlemmer, eventuelle tilhørere og tv-seere - forudsætter det normalt, at samrådet afvikles, hurtigt efter at samrådsspørgsmålet er stillet. En række forskellige årsager - ikke mindst kalenderudfordringer - gør, at mange samråd ikke kan afvikles inden for de 2-3 uger, som er Præsidiets vejledende tidramme. En politisk vigtig sag, som en minister er kaldt i samråd om, kan nå at udvikle sig i mange retninger, hvis samrådet først afvikles, 5-6 uger efter at samrådsspørgsmålet er stillet.

Den brede politiske relevans af samrådene

Der stilles ikke mange formelle krav til samrådsspørgsmål. I praksis har ethvert folketingsmedlem mulighed for at stille samrådsspørgsmål gennem et udvalg, hvis spørgsmålets tema ligger inden for udvalgets arbejdsområde. Medlemmerne begrænses normalt ikke i forhold til, om temaet for deres samråd er "interessant nok" eller "kan bære et samråd", eller om andre medlemmer af udvalget bakker op om, at samrådet skal indkaldes. Dette resulterer nogle gange i samråd om snævre problemstillinger, hvor kun ministeren, samrådsspørgeren, udvalgsformanden og meget få udvalgsmedlemmer er til stede under samrådet.

Faktaboks:

I folketingsåret 2015-16 blev der stillet 883 samrådsspørgsmål. 798 af disse blev besvaret i åbne samråd.

Samråd i udvalgene varede i foråret 2016 gennemsnitligt 1 time og 15 minutter.

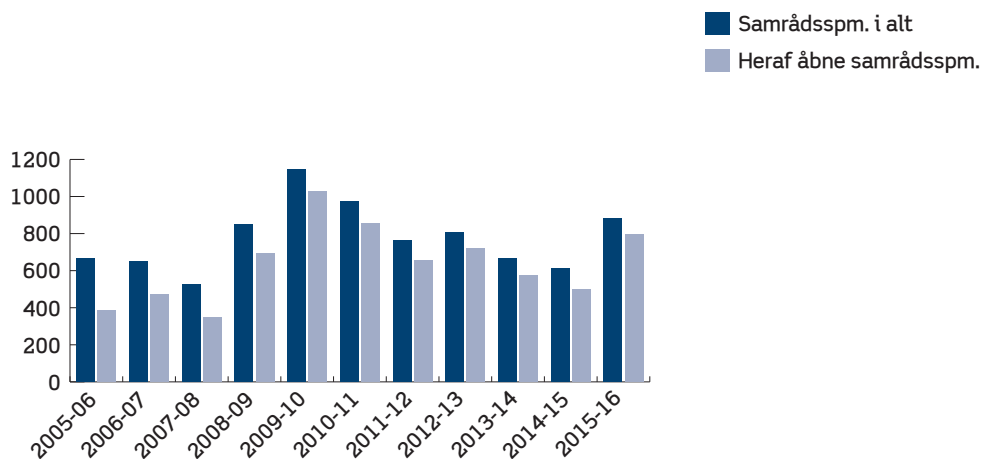
Samråd i udvalgene havde i foråret 2016 en gennemsnitlig berammelsestid på 25 dage.

Retningslinjer for samråd (Præsidiets vejledning til udvalgsformænd, 2014):

Samrådsspørgsmål skal som udgangspunkt være af holdningsmæssig karakter.

Udvalgets ressourceminister bør være indstillet på at møde i samråd, senest 2-3 uger efter at et samrådsspørgsmål er stillet.

Udvalgsformanden kan tilstræbe, at udvalget overholder en tidsramme, hvorefter et samråd f.eks. ikke overstiger en times varighed.

Udviklingen i antal samrådsspørgsmål 2005-06 til 2015-16

[Note: Flere samrådsspørgsmål kan besvares i et samråd. Siden 2009 har samråd kunnet vises på Folketingets tv-kanal]

7. ADGANG TIL FORETRÆDE FOR UDVALG

Det er fast praksis, at foreninger, organisationer og personer (deputationer) har adgang til at møde personligt frem for udvalg (foretræde) med det formål at påvirke udvalget under udvalgets behandling af et lov- eller beslutningsforslag eller gøre udvalget opmærksom på en sag inden for udvalgets sagsområder.

Udvalgene afviser sjældent anmodninger om foretræde, men et foretræde skal som hovedregel vedrøre generelle eller principielle spørgsmål. Foretræder for udvalg bliver afviklet efter faste retningslinjer, som bl.a. indebærer, at deputationen indledningsvis fremlægger synspunkter for udvalget, som herefter kan stille spørgsmål til deputationen. Foretræder foregår for lukkede døre og bør være afviklet på højst 15 minutter.

Antallet af deputationer i løbet af et folketingsår har været stabilt gennem mange år. Fra 1997 til i dag har antallet af deputationer været mellem 256 og 404 pr. folketingsår og i gennemsnit 334. Selv om kommunikationsformer har ændret sig, har praksis og omfang ikke ændret sig og har ikke været genstand for principiel debat.

Præsidiets har flere gange siden 2013 drøftet udvalgsmedlemmernes fremmøde under foretræder på baggrund af opgørelser af det faktiske fremmøde (der er ingen mødepligt). Præsidiets har understreget, at der under udvalgenes modtagelse af deputationer bør være et rimeligt fremmøde, som er repræsentativt for Folketingets sammensætning. Præsidiets har henvist til, at de organisationer, foreninger m.fl., som får foretræde for Folketingets udvalg, har en berettiget forventning om et sådant fremmøde fra udvalgenes side.

En opgørelse for hovedparten af folketingsåret 2015-16 (281 foretræder) viste et gennemsnitligt fremmøde på 8 udvalgsmedlemmer. For 10 foretræder var fremmødet på 3 eller 4 udvalgsmedlemmer. Udvalget for Forretningsordenen har i oktober 2016 besluttet, at der i folketingsåret 2016-17 skal ske en tilsvarende registrering som året før. Det vil sige, at antallet af fremmødte udvalgsmedlemmer – men uden angivelse af navn eller parti – under foretræder vil blive registreret. Antallet af fremmødte udvalgsmedlemmer under foretræde har givet anledning til kritik, bl.a. i lyset af at de fleste udvalg har 29 udvalgsmedlemmer.

Enkelte udvalg har modtaget foretræder "ude i landet". Under Udlændige-, Integrations- og Boligudvalgets studierejse til Aarhus og omegn i januar 2016 fik 4 deputationer foretræde for udvalget. Kulturudvalget modtog i forbindelse med udvalgets besøg hos Kulturmødet Mors i august 2016 7 deputationer på et åbent udvalgmøde, som indgik i det samlede program for Kulturmødet Mors. Udvalget for Landdistrikter og Øer har siden 2013 afholdt borgermøder (10 i alt) under udvalgets indenlandske studieture til landdistrikter og øer. Erfaringerne med borgermøderne er generelt gode. Der har været fint fremmøde og god spørgelyst, som har givet nogle gode og livlige debatter om landdistriktspolitik og -forhold.

8. UDVALGSSTRUKTUR

Med udvalgsstrukturen menes antallet af stående udvalg og disses størrelse, navne og sagsområder. Folketinget drøftede strukturen for Folketingets stående udvalg i 2011, hvor der ikke var ønske om en større reform af udvalgsstrukturen. Der var imidlertid bred tilslutning til fremover at tilpasse udvalgenes ressort og antal til ministeriernes ressort og antal, da udvalgenes arbejde fungerer bedre og lettere, når der - som udgangspunkt - til hvert udvalg kun svarer én minister. Folketinget fastholdt samtidig sin suveræne ret til at beslutte udvalgsstrukturen. (Der henvises til beslutningsforslag nr. B 135, folketingsåret 2010-11, 1. samling, om ændring af forretningsorden for Folketinget m.m.)

Folketinget ophævede med vedtagelsen af beslutningsforslag nr. B 135 den hidtidige stedfortræderordning i udvalgene og udvidede antallet af udvalgsmedlemmer tilsvarende. De 25 stående udvalg (inklusive Grønlandsudvalget og Færøudvalget) har således - med få undtagelser - 29 udvalgsmedlemmer. Der er imidlertid stor forskel på antal udvalgsmedlemmer og antallet af udvalgsmedlemmer, som deltager i udvalgmøder. En del folketingsmedlemmer må prioritere kun at deltage i nogle af de udvalg, de er medlem af, og helt fravælge andre.

Formands- og næstformandsposter for udvalgene fordeles med enkelte undtagelser efter forholdstalsvalg, med henblik på at fordelingen afspejler folketingsgruppernes (valggruppernes) størrelse.

9. MINISTERIERNES HØRINGSFRISTER I FORBINDELSE MED LOVUDKAST

Formålet med ministeriernes skriftlige høring over udkast til lovforslag er at inddrage berørte myndigheder, interesseorganisationer m.fl. i det lovforberedende arbejde og at skabe klarhed over berørte parters holdning til lovudkastet.

Høring over udkast til lovforslag er vigtigt for ministeriernes vurdering af, om lovudkastet teknisk og indholdsmæssigt "holder" i praksis, og for Folketingets bedømmelse af, om lovforslaget kan anses for rimeligt og hensigtsmæssigt. Høringsordningen er således væsentlig for at sikre en ordentlig lov kvalitet og for Folketingets politiske behandling af lovforslag. Hørings svarene udgør en vigtig del af grundlaget for ordførernes og folketingsgruppernes stillingtagen til et lovforslag.

Når et ministerium sender et lovudkast i høring hos høringsparter, bliver lovudkastet samtidig offentliggjort på Høringsportalen. Formålet med dette er at give interesserede borgere, virksomheder og organisationer en digital indgang til lovudkast og høringssvar og dermed skabe åbenhed i lovgivningsprocessen. Udkast til lovforslag sendes desuden til det relevante folketingsudvalg til orientering samtidig med udsendelse i høring.

Det fremgår af Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet (2005), at høringsfristen må afpasses efter de nærmere omstændigheder, men bør være så lang, at de hørte parter har mulighed for at udarbejde et fyldestgørende svar. Udvalget for Forretningsordenen har i beretning nr. 4 af 9. maj 2007 understreget vigtigheden af, at de hørte parter har mulighed for at udarbejde et fyldestgørende svar. Og udvalget støtter, at ministerierne tilstræber frister på - som tommelfingerregel - ikke under 4 uger.

Der gælder særlige forhold ved hastelovgivning og lovforslag, der relaterer sig til finanslovsaftaler. Her kan både Folketinget og offentligheden blive nødsaget til at arbejde efter kortere frister end normalt.

Høringsordningen drøftes jævnligt, og der har bl.a. været rejst kritik af høringsfristernes længde, som har givet anledning til, at Folketingets Administration har foretaget opgørelser af høringsfristerne. Resultatet af den seneste opgørelse for folketingsåret 2015-16 viser, at 65 ud af de 174 (dvs. over en tredjedel) af rege-

---

ringens lovforslag i folketingsåret ikke overholder den anbefalede høringsfrist på 4 uger. To tredjedele af disse 65 lovforslag havde dog karakter af hasteindgreb eller relaterede sig til finanslovsaftalen for 2016. I sammenligning med tidligere års undersøgelser af høringsfrister er der tale om en positiv udvikling i høringsperiodernes længde.

Ud over selve høringsperiodens længde har der bl.a. også været rejst kritik af, at høringer foretages hen over ferie/helligdage, så den reelle høringsperiode bliver kortere. Høringsparter har desuden efterlyst, at alle ministerier, når de udsender lovudkastet, konsekvent vedlægger som minimum et kvalificeret resumé af lovudkastet og en sammenligning mellem foreslåede og gældende regler, så det bliver enklere og hurtigere for høringsparterne at få et overblik over lovudkastets indhold, formål og væsentligste ændringer.

10. HASTEBEHANDLING AF LOVFORSLAG M.M.

Folketingets forretningsorden indeholder en række minimumsfrister for behandlingen af lovforslag, bl.a. en regel om, at et lovforslag ikke må tredjebehandles, før 30 dage efter at det er blevet fremsat (forretningsordenens § 13).

Forretningsordenen giver mulighed for at dispensere fra tidsfristerne i særdeles påtrængende tilfælde (forretningsordenens § 42). Der skal være et flertal på $\frac{3}{4}$ af de medlemmer, som deltager i afstemningen, for at der kan gives dispensation.

Hastebehandling af lovforslag er ikke et fast defineret begreb. Lovsekretariatet har udarbejdet en oversigt over de lovforslag, hvor der har været 14 dage eller mindre, fra de blev fremsat, og til de blev tredjebehandlet. Oversigten dækkede folketingsåret 2006-07 til og med folketingsåret 2015-16 (dvs. 10 folketingsår) og omfattede i alt 22 lovforslag. Til sammenligning blev der i samme periode vedtaget omkring 204 lovforslag i gennemsnit pr. folketingsår. 4 ud af 5 lovforslag i folketingsåret 2015-16, som blev behandlet på 14 dage eller derunder, var fremsat af udlændinge-, integrations- og boligministeren.

Hastighed er imidlertid også en faktor i andre parlamentariske processer end Folketingets behandling af lovforslag. Det kan f.eks. være i forbindelse med drøftelser og forhandlinger om politiske aftaler eller udmøntning af aftaler og lovgivning i aftale- og forligskredse m.m. Hvis en ordfører modtager omfattende dokumenter med et komplekst indhold fra ministre og ministerier med meget korte frister for svar/tilbagemelding, kan det være meget vanskeligt for ordføreren og dennes rådgivere at nå at sætte sig ind i sagen, inden der skal svares.

Hvis ordføreres og folketingsgruppers beslutninger om væsentlige sager ikke træffes på et ordentligt grundlag på grund af de tidsmæssige rammer i sig selv, kan hastighed som vilkår for det parlamentariske arbejde udgøre en demokratisk udfordring.

11. NORMER FOR POLITISKE FORLIG

Der er ikke nogen formelle regler for, hvordan politiske forlig og aftaler indgås, efterleves, ophæves m.v.

Normerne for politiske forlig er beskrevet af fhv. MF Aage Frandsen: "Politik i praksis" (2006) og "Lovgivningsprocessen i praksis" (2008) og Helene Helboe Pedersen: "Etableringen af politiske forlig som parlamentarisk praksis" (Politica, 2011).

Normer om forlig er uskrevne regler, som løbende er blevet udviklet, og derfor er der heller ikke nogen formel håndhævelse af forlig eller sanktionering af forligsbrud. Politiske forlig kan beskrives som "uformelt bindende lovgivningskoalitioner, som forpligter partierne til at stemme for den aftalte lov eller lovpakke i Folketinget og sikrer alle partier i forligskredsen vetoret i forhold til ændringer af den forligsbelagte lovgivning" (Helene Helboe Pedersen).

Reglerne for politiske forlig kan sammenfattes i tre overordnede normer:

- Loyalitetsnormen betyder, at et forlig skal overholdes af forligsparterne, som generelt skal agere loyalt over for det indgåede forlig.
- Vetoretten indebærer, at forlig kun kan ændres, hvis der er konsensus blandt forligsparterne. På samme måde kræver udvidelse af forligskredsen enstemmighed.
- Opsigelsesnormerne indebærer, at forlig uden udløbstid fortsætter med at gælde, medmindre en af forligsparterne eksplicit opsiger forliget før et folketingsvalg. Et forlig ophører også, hvis partierne bag et forlig ophører med at have flertal i Folketinget, f.eks. i forbindelse med et folketingsvalg.

Finansministeriets oversigt over gældende forlig pr. 1. februar 2016 indeholdt 111 forlig og aftaler fordelt på 16 forskellige ministerområder. Ministerierne med flest forlig og aftaler var Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet (14) og Erhvervs- og Vækstministeriet (15).

12. UDVALGENES OVERVÅGNING OG EVALUERING AF LOVE

Udvalget for Forretningsordenen har i beretning nr. 12 af 6. maj 2015 om opfølgning på Præsidiets konference om arbejdet i Folketingets udvalg opfordret udvalgene til at overveje, hvordan de kan påtage sig et større ansvar for at overvåge, om væsentlig lovgivning får de tilsigtede virkninger.

Folketingssekretariatet har udarbejdet et katalog over redskaber, som udvalgene kan benytte sig af, hvis et udvalg i forbindelse med behandlingen af et lovforslag beslutter sig for at tage initiativ til at overvåge eller evaluere lovens virkning.

En undersøgelse for folketingsåret 2015-16 viser, at 6 udvalg har taget initiativ til overvågning og evaluering af love, som omfatter 9 regeringslovforslag ud af i alt 183. Præsidiets har i forlængelse af dette opfordret udvalgene til på ny at drøfte, hvordan de under lovbehandlingen i 2016-17 kan påtage sig et større ansvar for at overvåge, om væsentlig lovgivning får de tilsigtede virkninger.

En overvågning eller evaluering kan være begrænset til f.eks. et specifikt element i loven, eller den kan være mere generel i forhold til et samlet lovkompleks. Overvågning eller evaluering kan også bestå i at følge, hvordan bemyndigelsesbestemmelser i en lov udmøntes, f.eks. om loven bliver administreret ensartet i kommunerne.

Opfordringen til udvalgene om at have større fokus på lovens virkning betyder ikke nødvendigvis, at det er udvalgene selv, som skal foretage overvågning eller evaluering. Udvalgsinitiativer om at følge en lovs virkning må forventes at inddrage ressortministeren på området. Det kan eksempelvis ske, ved at udvalget anmoder ministeren om hvert halve år at orientere udvalget om lovens virkning og effekt ud fra nærmere definerede kriterier, eller at udvalget anmoder ministeren om at foretage en egentlig revision af loven, f.eks. 3 år efter lovens ikrafttræden.

Udvalgene kan dog også selv undersøge virkningerne af en lov - f.eks. ved at inddrage eksperter og parter, der er berørt af lovgivningen, eller ved at anvende ekspertise i Folketingets Administration til at belyse bl.a. juridiske og EU-retlige forhold. Redskaberne til at følge en lovs virkning er mange og forskelligartede.

Hvilket redskab der bedst egner sig for et udvalg til at tage i brug afhænger bl.a. af, hvilke elementer i lovforslaget udvalget ønsker at følge, og hvordan og hvor hyppigt udvalget ønsker at blive holdt orienteret.

Eksempel 1

Skatteudvalget stillede under behandling af lovforslag om fondsbeskatningsloven spørgsmål til skatteministeren om at evaluere effekten af et element i lovforslaget og holde udvalget orienteret herom. Ministeren gav tilsagn om at informere udvalget om udviklingen i fondenes samlede uddelelser og skattebetalinger, når disses årsopgørelser er endeligt opgjort.

Eksempel 2

Under Transport- og Bygningsudvalgets behandling af lovforslag om færdselsloven stillede Alternativet ændringsforslag om at indsætte en revisionsbestemmelse i loven, som blev tiltrådt af hovedparten af udvalget. Flertallet havde ikke tillid til ministeriets vurdering af, at de tekniske krav for at opnå en Tempo 100-godkendelse ville kunne imødegå den risiko, som en forhøjelse af hastighedsgrænsen indebar. Ændringsforslaget betød, at de trafiksikkerhedsmæssige data efter ca. 4 år skal undersøges og loven evalueres.

Udvalgene kan for at skabe et overblik over, hvilke love der aktuelt er undergivet lovrevision og evaluering, anmode ressortministeren om en oversigt over, hvilke love inden for ministeriets lovgivningsområde der har indsat en revisionsbestemmelse eller er undergivet lovovervågning, eller hvor der på anden vis er givet tilsagn om evaluering eller overvågning, med angivelse af temaet for revisionen/evalueringen/overvågningen, og hvilken frist der er fastsat for det enkelte initiativ.

13. BORGERDREVNE BESLUTNINGSFORSLAG

Den 2. juni 2016 vedtog Folketinget beslutningsforslag nr. B 169 om ret til at få borgerdrevne beslutningsforslag behandlet i Folketinget med det formål at øge den demokratiske deltagelse og borgernes mulighed for at blive hørt og opnå indflydelse. For beslutningsforslaget stemte et flertal (DF, EL, LA, ALT, RV, SF og KF), mens et mindretal (S og V) stemte imod.

Folketingsbeslutningen indebærer, at Folketinget indfører en ordning, hvor borgere med stemmeret til Folketinget kan få et beslutningsforslag fremsat, behandlet og stemt om i Folketinget, hvis 50.000 borgere med stemmeret til Folketinget har støttet beslutningsforslaget med deres underskrift. Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at underskrifterne fra de 50.000 støttende borgere skal verificeres via NemID.

På baggrund af folketingsbeslutningen er Folketingets Administration i gang med at udarbejde grundlaget for at realisere ordningen. Det skal bl.a. resultere i en model for de betingelser, processer, systemer og forretningsgange, der vil være forbundet med ordningen – fra det tidspunkt, hvor en eller flere borgere (eller en forening eller organisation) får en idé til et beslutningsforslag, og frem til at beslutningsforslaget er blevet fremsat, behandlet og vedtaget/forkastet af Folketinget.

Ideen om borgerdrevne beslutningsforslag er til dels inspireret af ordningen i Finland om medborgerinitiativ, hvor borgernes ret til at få et lov- eller beslutningsforslag til behandling i rigsdagen fremgår af den finske grundlov. Der har siden ordningens begyndelse i 2012 været 520 medborgerinitiativer på ordningens hjemmeside, hvoraf 14 har opnået grænsen på 50.000 støtteerklæringer og dermed ret til at blive behandlet i parlamentet. Frem til nu er 9 forslag færdigbehandlet af parlamentet. Et forslag om kønsneutralt ægteskab er vedtaget, og resten er forkastet.

Der er siden 1990'erne sket en udvikling i Europa, hvor flere lande har indført en række elementer af direkte demokrati. Mange lande ud over Finland har forskellige ordninger med lovgivningsmæssige borgerinitiativer, f.eks. Letland, Spanien, Polen, Portugal, Litauen, Rumænien og Slovenien, og også EU har indført et borgerinitiativ.

I bidraget "Mod øget borgerinddragelse i Europa - Hvilken effekt har udviklingen på de politiske processer og demokratiet" af professor Helle Krunke og forskningsstudent Jens Christian Dalsgaard gennemgås nogle af de ovennævnte landes ordninger, og de måles på deres succesrate i forhold til implementering i form af lovgivning. Forfatterne konkluderer, at den egentlige effekt er relativt begrænset. "Succesraten på nationalt niveau varierer, men er overordnet set lavt målt på rene tal af implementerede initiativer, og på EU- niveau er den på 0 %". (Festskrift til Jens Peter Christensen, side 194, 2016). Forfatterne nævner, at antal påkrævede signaturer, tidsrammer for indsamling af underskrifter og andre processuelle betingelser kan være medvirkende årsager til den lave effekt.

Det er således væsentligt, at man nøje overvejer, hvilke forudsætninger og betingelser der skal ligge til grund for en ordning som borgedrevne beslutningsforslag, for at den kan blive en succes og have effekt på ikke kun lovgivningen, men også i forhold til involveringen af borgere.

14. UDENRIGSPOLITIK I FOLKETINGET

Det er som udgangspunkt regeringen, der har kompetencen til at handle på Danmarks vegne på det udenrigspolitiske område. Det følger af grundlovens § 19, stk. 1: "Kongen [dvs. regeringen] handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender". Samme paragraf indeholder både begrænsninger i regeringens frihed til at handle og procedurer, der sikrer, at Folketinget inddrages. Grundlovens § 19, stk. 3, bestemmer desuden, at Folketinget skal nedsætte et udenrigspolitisk nævn, som regeringen skal rådføre sig med "forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde". Det retlige grundlag for nævnets arbejde er nærmere beskrevet i nævnsloven af 1954.

Flydende grænser

Grundloven og nævnsloven er ikke ændret siden henholdsvis 1953 og 1954. Den internationale sammenhæng, som disse love og regeringens udenrigspolitiske kompetence fungerer i, har imidlertid udviklet sig. En af de måske mest signifikante tendenser er, at skillelinjen mellem indenrigspolitik og udenrigspolitik er blevet mere flydende. Det ses bl.a., ved at flere og flere politikområder, som tidligere var reguleret af dansk lovgivning, nu er reguleret internationalt. Denne udvikling betyder, at internationale traktater i stigende omfang har fået direkte betydning for indenrigspolitikken og for danskernes hverdag. Det gælder bl.a. på områder som handel, miljø, klima og menneskerettigheder. Hertil kommer, at den politiske dagsorden også er præget af internationale begivenheder, tendenser og beslutninger.

Udviklingen betyder samtidig, at fagudvalgene i stigende omfang behandler emner, der traditionelt har hørt til udenrigspolitikken. Et eksempel på sammenmeltingen af de udenrigspolitiske og indenrigspolitiske dagsordener er FN's bæredygtighedsmål, hvor forhandlingerne har foregået ved udenrigsministeren og været forankret i Udenrigsudvalget som et udviklingspolitisk projekt. Men målene forpligter Danmark indenrigspolitisk, og de er bl.a. blevet bragt op i finanslovsdebatten i Folketinget. Den danske forpligtelse er i øjeblikket ikke tydeligt forankret i den nuværende udvalgsstruktur.

Strategisk drøftelse

Den traditionelle opdeling mellem indenrigspolitik og udenrigspolitik er udfordret. Det har sat gang i en debat om Danmarks udenrigspolitiske prioriteter i bred forstand, hvordan de bedst kan samtænkes og koordineres, og hvordan

Folketinget inddrages bedst muligt, jf. eksempelvis Peter Taksø-Jensens rapport "Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid - Vejen frem for Danmarks interesser og værdier mod 2030" (2016).

Regeringen har i efteråret 2016 spillet ud med et nyt, konkret initiativ. Regeringen vil udarbejde en udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi, som skal danne baggrund for en årlig fremadrettet drøftelse med Folketinget om regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske prioriteter. Samtidig reduceres antallet af eksisterende, mere tilbageskuende redegørelser på det udenrigspolitiske område. Reelt betyder det færre debatter om udenrigspolitik, men det giver til gengæld et åbent forum til at drøfte Danmarks udenrigspolitiske prioriteter.

Folketingsmedlemmerne i internationale sammenhænge

Folketingets medlemmer spiller en rolle i flere internationale sammenhænge. Det sker bl.a. som led i udvalgenes studierejser, ved deltagelse i de interparlamentariske delegationer, hvor både udenrigspolitiske og indenrigspolitiske spørgsmål debatteres, og ved deltagelse i internationale topmøder og konferencer. Det giver Folketingets medlemmer mulighed for at indgå i mange forskellige politiske fora.

Det kan eventuelt overvejes, om der i højere grad end i dag kan foretages en koordinering og samtænkning af Folketingets internationale aktiviteter, f.eks. ved et styrket samarbejde mellem fagudvalgene og en bedre inddragelse af viden fra Folketingets interparlamentariske delegationer.

15. EU-POLITIK I FOLKETINGET

En væsentlig del af dansk lovgivning udspringer af EU-regulering, som danske ministre og europaparlamentarikere er med til at beslutte.

Folketingets kontrol af regeringens deltagelse i forhandlingerne i EU's Ministerråd foregår hovedsagelig i Europaudvalget, hvor ministrene forelægger alle væsentlige sager og sikrer sig, at der ikke er et flertal imod regeringens forhandlingslinje. Der kan anføres både fordele og ulemper ved den danske model.

FORDELE VED DEN DANSKE MODEL	UDFORDRINGER VED DEN DANSKE MODEL
Folketingets Europaudvalg har mulighed for at få indflydelse på regeringens politik, da regeringen ikke kan følge en linje i Rådet, som et flertal i Folketinget er imod.	Folketingets Europaudvalgs rolle er reaktiv. Udvalget kan kun tale imod regeringens position. Der kræves ikke aktiv stillingtagen fra partierne. Partierne samtykker ved at tie, og udvalget kan ikke proaktivt påvirke regeringens holdning.
Der er en løbende dialog mellem regering og Folketing om EU-forslag. Regeringen orienterer ofte om en sag flere gange, og Europaudvalget kan følge udviklingen i forhandlingerne.	Folketinget inddrages forholdsvis sent - på et tidspunkt, hvor den danske holdning længe har været formuleret i regeringens specialudvalg, og hvor forhandlingerne i Ministerrådets arbejdsgrupper er godt i gang og ofte nærmer sig en afslutning.
Regeringens forpligtelse til at orientere Folketinget skriftligt og gennem mundtlige forelæggelser er omfattende. Det giver Folketinget god mulighed for at følge med.	Folketinget kan ikke pålægge regeringen at forelægge sager til forhandlingsoplæg. Regeringen bestemmer med andre ord suverænt, hvornår Folketinget har indflydelse. De almindelige parlamentariske værktøjer (behandling af sagen i salen, beretning og/eller kritik m.m.) er ofte uegnede til at håndtere uenighed mellem regering og Folketinget.

FORDELE VED DEN DANSKE MODEL	UDFORDRINGER VED DEN DANSKE MODEL
Der er mulighed for at sikre en koordineret og sammenhængende dansk EU-politik, da Europaudvalget behandler alle EU-sager på tværs af politikområder.	Europaudvalget skal tage stilling til mange, komplekse sager på vidt forskellige fagområder. Det kan være vanskeligt for medlemmerne at orientere sig i alle detaljerne. Incitamentet for fagudvalgene til at engagere sig i sagerne begrænses af, at tilslutning til regeringens forhandlingsoplæg ligger i Europaudvalget.
Der er stor transparens: Borgerne har mulighed for at læse dokumenter og være tilhørere, se Folketings-tv og streamer live på nettet, når Europaudvalget behandler EU-sager.	Åbne møder betyder, at den politiske forhandling om den europapolitiske linje foregår andre steder end i Folketingets udvalg.
Modellen er fleksibel og kan hurtigt tilpasses udviklingen i EU gennem aftaler mellem regeringen og Europaudvalget (procedureberetninger).	Fokus for den danske parlamentariske kontrol er på regeringens deltagelse i forhandlingerne i Rådet. Påvirkning af andre aktører i beslutningsprocessen bruges kun begrænset af Folketinget (spørgsmål til Europa-Kommissionen, deltagelse i interparlamentariske møder og møder med kommissærer og MEP'er).
Folketinget kan handle hurtigt og har ikke nævneværdige problemer med 8-ugersfristen for nærhedstjek.	Meget begrænset medieinteresse for behandlingen af EU-sager i en tid, hvor synlighed er et vigtigt parameter.

16. FOLKETINGETS BRUG AF SOCIALE MEDIER I FOLKETING SARBEJDET

Folketinget som institution har siden september 2013 haft sin egen side på Facebook, som administreres af Folketingets Kommunikationsafdeling. Facebooksiden har primært været brugt til opslag baseret på aktuelle begivenheder i Folketinget og udvalgte møder i Folketinget, f.eks. Ungdomsparlament, statsborgerskabsdag, Nordisk Råds session og åbning af Folketinget.

I løbet af det sidste år har Folketingets Administration afprøvet en række pilotforsøg på det parlamentariske område. Formålet er at skabe yderligere åbenhed og synlighed omkring høringer og Folketingets arbejde over for en bredere offentlighed. Folketingets facebookside har eksempelvis været brugt som supplement til traditionel annoncering af udvalgenes og delegationernes høringer. Normalt annonceres udvalgshøringer og andre nyheder fra det parlamentariske område som en nyhed på Folketingets hjemmeside. Med pilotforsøgene er høringer herudover blevet oprettet på Folketingets facebookside som en "begivenhed" eller med et opslag med information i tekst og billede og link til tilmelding m.m. Enkelte opslag har også haft ganske korte videospot, hvor en udvalgsformand har præsenteret en høring i udvalgsregi.

Folketingets EU-Oplysning har for nylig oprettet en side på Facebook og har også erfaringer med andre sociale medier - ofte relateret til Europaudvalgets arbejde og/eller aktiviteter, f.eks. tweets om åbne samråd og beslutningsforslag.

Enkelte andre udvalg og delegationer har også gjort sig erfaringer med brug af sociale medier i forbindelse med høringer, f.eks. blev hashtaget #natopol anvendt, da delegationen til NATO's Parlamentariske Forsamling afholdt høring om Rusland den 25. oktober 2016.

Det er således forholdsvis nyt, at Folketingets Administration gør brug af sociale medier i forbindelse med udvalg og delegationers parlamentariske arbejde. Det har folketingsmedlemmerne hidtil selv stået for, når de har kommunikeret budskaber i forbindelse med lovforslag, høringer og aktuelle politiske sager osv. Administrationen kan oplyse og informere om det parlamentariske arbejde og er i færd med at formulere en social mediestrategi for Folketinget som institution. Men de politiske budskaber og det politiske indhold står folketingsmedlemmerne selv for, og sådan vil det fortsat være uanset medieudviklingen, hvor de sociale medier spiller en stadig større rolle.

17. DET POSTFAKTUELLE SAMFUND

Begrebet det postfaktuelle samfund har de senere år været brugt hyppigere i og om den politiske debat. Begrebet er beskrevet i bogen fra 2008: "True Enough: Learning to Live in a Post-Fact Society" af den amerikanske journalist og forfatter Farhad Manjoo. Ud fra en række eksempler beskriver Farhad Manjoo, hvordan mennesket fortolker al ny information i overensstemmelse med sit verdenssyn og bruger fakta, så de stemmer overens med dette verdenssyn. Omvendt negligerer eller bestrider mennesket fakta, der udfordrer dets eget verdenssyn. At mennesket har en bekvemmelig omgang med fakta er ikke nyt, forskellen fra tidligere er, at vi nu befinder os i en tid, hvor vi har mere information til rådighed end nogen sinde før, hvilket gør indhentningen af information mere selektiv.

Debatten om det postfaktuelle samfund er aktuel, fordi der er kommet flere afsendere af nyheder, samfundsanalyser m.v. fra nye informationskilder/afsendere som f.eks. tænketanke, analyseinstitutter osv. Særlig betydning har udbredelsen af sociale medier, der har øget "almindelige" menneskers mulighed for at dele information og videregive egne fortolkninger af fakta. Sociale medier har samtidig øget muligheden for spredning af misinformation og fordrejning af fakta, hvor korrektioner af usandheder let kan forsvinde i mængden og flygtigheden af information. Det omfangsrige informationsflow fra nyhedskanaler og sociale medier intensiverer ikke alene mulighederne og behovet for at udvælge information, som er i overensstemmelse med ens egen overbevisning, men gør det også sværere at skelne fakta fra fordrejninger eller direkte misinformation. Bl.a. derfor har World Economic Forum udnævnt massiv digital misinformation som en af verdens største udfordringer på linje med terrorisme, cyberangreb m.v. (Global Risks 2013, World Economic Forum).

Det postfaktuelle demokrati

Når mennesket af natur søger information, der bekræfter dets verdenssyn, øger det sandsynligheden for såkaldte ekkokamre, hvor argumenter gentages igen og igen, så de - uanset rigtigheden - til sidst fremstår som sandheder. Den danske filosof Vincent F. Hendricks m.fl. har argumenteret for, at det seneste amerikanske valg og Brexit er eksempler på, at sandhed og saglighed erstattes af fortællinger, bekvemmelig omgang med fakta og urealiserbare løfter (RÆSON, den 30. juni 2016).

I debatten om det postfaktuelle samfund er flere enige om, at internettets udbredelse og særlig de sociale medier har ændret den demokratiske debat, men om det er til det bedre, er der uenighed om. Hendricks m.fl. mener f.eks., at internettets udbredelse potentielt er skadelig, da usandheder og skjult kommunikation har gode vilkår.

På den anden side hævder andre, herunder f.eks. professor Niels Ole Finnemann, at udbredelsen af information er et demokratisk gode. Der har således aldrig været så mange mennesker, der engagerer sig i den offentlige debat. Det nye er ikke, at sandhed fordrejes til løgn og omvendt, hvilket altid har fundet sted, men at eliten og eksperternes monopol på viden og taletid er brudt. Internettet ses således som en stor udvidelse af demokratiet (Information, den 8. september 2016).

18. UDVIKLINGEN I FOLKETING SARBEJDET (TABELLER)

Lovforslag og beslutningsforslag

TABEL 1 LOVFORSLAG OG PRIVATE BESLUTNINGSFORSLAG						
Folketings- år	Regeringslovforslag		Private lovforslag		Private beslutningsforslag ²	
	Fremsat	Vedttaget	Fremsat	Vedttaget	Fremsat	Vedttaget
1997-98	266	191	48	1	149	4
1998-99	217	206	32	3	133	5
1999-00	265	261	28	2	160	4
2000-01	213	213	26	3	192	6
2001-02	229	171	41	1	178	3
2002-03	203	201	26	0	169	9
2003-04	225	224	16	4	200	1
2004-05	313	243	24	1	216	1
2005-06	221	221	16	4	139	8
2006-07	206	205	14	2	162	4
2007-08	213	186	6	0	158	3
2008-09	213	214 ¹	6	1	193	5
2009-10	220	222	5	1	240	3
2010-11	209	206	4	1	137	5
2011-12	196	204 ¹	4	3	88	1
2012-13	227	235 ¹	4	1	130	0
2013-14	198	198	5	2	114	3
2014-15	210	180	5	0	165	2
2015-16	185	186	8	2	187	10

Anm.:¹ At antallet af vedtagne lovforslag er større end antallet af fremsatte lovforslag, skyldes, at ét eller flere lovforslag er blevet delt.

² Tabellen medtager kun beslutningsforslag fremsat af folketingsmedlemmer og -grupper. Regeringens beslutningsforslag og beslutningsforslag fremsat efter indstilling fra et udvalg er ikke medtaget.

Kilde: Folketingets årsberetning.

Spørgsmål til ministre til skriftlig og mundtlig besvarelse

TABEL 2 SPØRGSMÅL					
Folketingsår	§ 20-spørgsmål		Udvalgs- spm. skrift. svar	Samråds- spm.	Total
	Skrift. svar	Mundt. svar			
1997-98	2.893	185	8.417	645	12.140
1998-99	3.165	163	8.880	697	12.905
1999-00	3.711	301	8.649	720	13.381
2000-01	3.710	405	8.341	644	13.100
2001-02	3.330	480	7.916	611	12.337
2002-03	4.577	440	8.765	659	14.441
2003-04	5.354	421	9.478	579	15.832
2004-05	5.585	374	9.681	674	16.314
2005-06	6.851	491	8.799	753	16.894
2006-07	5.803	421	9.095	730	16.049
2007-08	2.503 ¹	349	12.162 ¹	765	15.779
2008-09	2.602	503	13.961	961	18.027
2009-10	2.240	708	16.025	1.274 ²	20.247
2010-11	1.672	547	14.813	1.074	18.106
2011-12	3.528	723	13.610	873	18.734
2012-13	2.172	429	13.816	930	17.347
2013-14	1.595	364	14.989	799	17.747
2014-15	1.135	435	13.040	745	15.355
2015-16	1.042	485	13.452	1.098	16.077

Anm.:¹Med beslutningsforslag nr. B 167 (2006-07) blev det indført i Folketingets Forretningsorden, at spørgsmål, der har til formål at indhente oplysninger om faktiske forhold, stilles via udvalg, mens § 20-spørgsmål begrænses til at angå ministrenes holdning til et offentligt anliggende på baggrund af umiddelbart tilgængelig information.

²I folketingsåret 2009-10 indførtes tv-transmitterede møder.

Kilde: Folketingets årsberetning

Udvalgsmøder m.m. og henvendelser til udvalgene

TABEL 3 UDVALGSMØDER M.M. OG HENVENDELSER TIL UDVALG				
Folketingsår	Udvalgsmøder ¹	Høringer, ekspertmøder m.m. ²	Skriftlige henvendelser	Deputationer
1997-98	545	23	2.742	319
1998-99	598	20	2.865	349
1999-00	603	20	3.094	287
2000-01	562	26	2.851	268
2001-02	528	25	2.812	363
2002-03	636	29	3.200	398
2003-04	624	22	2.968	404
2004-05	559	19	3.108	349
2005-06	607	35	2.901	351
2006-07	608	68	2.771	323
2007-08	550	61	2.981	302
2008-09	610	77	3.434	309
2009-10	625	97	3.081	337
2010-11	565	91	2.575	256
2011-12	667	146	3.029	320
2012-13	720	116	2.899	377
2013-14	664	113	2.907	333
2014-15	613	95	3.439	313
2015-16	692	127	2.857	412

Anm.:¹Stående udvalg (inkl. GRL og FÆR)

²Kategorien dækker over et bredt spektrum af mødeformer, herunder høringer, ekspertmøder, temamøder m.m. afholdt af udvalg

Kilde: Folketingets årsberetning.